

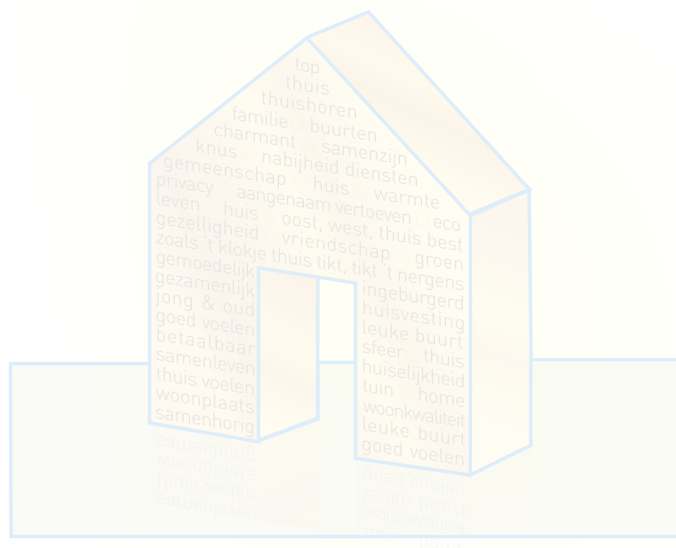
Wonen, een huis een thuis

5

uitdagingen

Wonen, een huis, een thuis

5 uitdagingen

Op **22 januari 2021** vond de verdiepende werksessie “**Wonen, een huis een thuis**” plaats. *Antropologe Ruth Soenen (Simply Community)* introduceerde tijdens het webinar in september 2020 het begrip “huiselijkheid”. Het klinkt ons allen bekend in de oren, maar het goed begrijpen is moeilijker. Ruth Soenen definieert het begrip “huiselijkheid” vanuit “de wetenschap van het leven of in dit geval het wonen zoals het is”. Het is een gelaagd en cultureel begrip met positieve en negatieve effecten, precies omdat het gaat over de interactie tussen mensen en stenen. Zij kijkt immers ook naar huiselijkheid vanuit de ruimte, meer in het bijzonder vanuit drie plaatsen, namelijk:

- 1 de eigen woning**
- 2 de buurt**
- 3 en de connectie met de ruimere omgeving.**

Het is belangrijk om als lokaal bestuur of als bouwprofessional deze drie niveaus mee te nemen in een ontwerp of project en dus ook te verbinden met elkaar. Het is een gezamenlijke uitdaging om te bouwen, ruimte te maken voor sterke ontwerpen voor de volgende 100 jaar. Hoe kunnen we vanuit innovatieve woonvormen de brug (blijven) maken naar huiselijkheid, elk vanuit onze eigen deskundigheid en professionaliteit geïntegreerd met inzichten uit de wetenschap van het wonen zoals het is?

Hieronder vind je geen gewoon verslag maar wel een aantal uitdagingen op een rijtje. Deze uitdagingen zijn geformuleerd tijdens de werksessie door samen te kijken naar “huiselijkheid” door de bril van wonen, ontwerpen, bouwen en welzijn.

- 1 Stimuleer huiselijkheid**
- 2 Integreer huiselijkheid** in de bouw
- 3** Ontdek het **innovatieve** in het bestaande
- 4** Zorg dat het helder is wat **privaat** en wat **publiek** is
- 5** Investeer in **huiselijkheid “out of place”**

Stimuleer huiselijkheid

Je stimuleert huiselijkheid door het betrekken van de mensen in jouw plannen. Behoed je als professional voor het simpelweg kopiëren van wat mensen zeggen. Lees tussen de regels. Blijf ook voor, tijdens of na een project waakzaam voor de negatieve versies van huiselijkheid. In de werksessie kwamen bij de deelnemers enkele voorwaarden naar voor om zich thuis te voelen, zijnde:

- **voldoende comfort** in de basisvoorzieningen
- een **minimale woonkwaliteit** met technische en functionele voorwaarden omwille van de grote impact op het wonen van elke dag.

Ons droombeeld van wonen wordt gevormd, samengesteld uit onze persoonlijke rugzak. Wat kennen we? Wat willen we? Wat kunnen we realiseren of hoe groot is ons budget? Het is aan de professionals om de wensen van iedereen goed te interpreteren, tussen de regels te lezen, rekening te houden met de mogelijkheden en de beperkingen van een stuk grond of een pand, nieuwe opties aan te reiken, enz.

Huiselijkheid is er in vele versies. Mensen hergebruiken materialen, decoreren hun woning, zoeken naar de geschikte plek voor al hun spullen, ... ook de ruimte rondom het huis wordt creatief benut. Bezig zijn met je huis is een geliefde activiteit. Huiselijkheid resulteert soms in "uitbreidingsdrang" en dan wordt er soms ook ruimte ingenomen die hiervoor niet bedoeld is of vrijgehouden moet worden. Ruimtelijke kwaliteit wordt niet afgemeten aan het aantal vierkante meters.

Huiselijkheid komt ook voor in het **publieke domein** of in **publieke gebouwen**. Zie bijvoorbeeld het leven in de Genkse bibliotheek: [link naar Nieuwsbladartikel](#). Het is fijn dat mensen zich thuis voelen in de bibliotheek. Dit betekent echter niet dat je wil dat mensen zich daar gedragen zoals bij hun thuis.

2 uitdaging

Integreer huiselijkheid in de bouw

Wil je de integratie van een project binnen een bepaalde wijk of buurt doen slagen, dan is het aangewezen om eerst je oor te **luisteren** te leggen bij de **buurtbewoners**. Hoe denken de buurtbewoners over het project? Wat is hun bezorgdheid?

Inspraak is echter geen uitspraak. Wat mensen zeggen en willen is niet altijd gelijk aan wat ze doen of echt willen. Analyseren waarom mensen iets zeggen of willen en luisteren naar de onderliggende boodschap voorkomt heel wat problemen achteraf. Antropologen voegen daar participerende observatie aan toe. Ze gaan even meeleven op de plek. Deze aanpak kost effectief tijd en geld maar rendeert op langere termijn.

Anderzijds staat de **bouwsector** voor gigantische uitdagingen op het vlak van **duurzaamheid en betaalbaarheid**, ...

Eén van de oplossingen is de wensen van de bouwheren omzetten en integreren in het bouwproces, d.w.z. het proces standaardiseren en zoeken naar generische oplossingen op maat. Helaas hebben we nog te weinig (in)zicht op de gebruikersprofielen van firma X, Y of Z. Mogen we dromen van een samenwerkingsverband tussen een bouwbedrijf, een architect en een antropologe om een experiment op te zetten over welke activiteiten we generiek kunnen aanpassen en hoe?

Interessante denkoefeningen lijken “het gebruik van opbergruimte” en “het binnenkomen in een woning/de inkomhal of welke handelingen doen we elke dag vanaf het moment dat we onze deur binnenstappen?”.

Investeer ook in het **evalueren en monitoren van jouw projecten** en analyseer succesverhalen. Beantwoordt het ontwerp (nog) aan de woonwensen van de gebruiker van toen en nu en kijken we al naar de volledige levenscyclus? Welke aanpassingen – klein of groot - hebben de bewoners doorgevoerd?

Praktijkprojecten zijn leeromgevingen en moeten flexibel inspelen op de veranderende noden. Helaas is de regelgeving hiervoor niet altijd klaar. Kunnen we samen gaan voor het opzetten van experimentele projecten in een regelluw kader? De Woonacademie volgt dit graag mee op.

3 uitdaging

Ontdek het innovatieve in het bestaande

Het is interessant en leerrijk om vanuit de antropologische **“woon”-bril** te kijken naar het eerder technisch perspectief van de bouwwereld, en omgekeerd.

Laat je meteen ook inspireren door anderen in je eigen sector maar ook uit andere sectoren.

- Denk aan de **documentaire “Inside Ikea”** op VRT NU of **“Flatpack Empire”** op BBC2 . Deze illustreren de bewuste en onderbouwde aanpak van Ikea. Gedurende drie jaar is bestudeerd hoe mensen nu al daadwerkelijk wonen in India vooraleer men er start met de opbouw van een Ikea grootwarenhuis in India: <https://www.bbc.co.uk/programmes/p05ypvxh>.
- Interessant is ook het verhaal van Hans Meyer, medeoprichter van een innovatief hotelconcept Zoku. Daniel Bach laat hem aan het woord in de podcast **“The Entrepreneurs”** met als invalshoek **“Innovative businesses and inspiring start-ups”**. *Hans Meyer* vertelt hoe het nieuwe hotelconcept **“Zoku”** vorm kreeg, waardoor hij geïnspireerd werd. Hoe hij tendensen in de samenleving vertaalde naar een nieuw concept en op welke professionals zoals onder andere antropologen hij beroep deed om zijn concept te onderbouwen: <https://monocle.com/radio/shows/the-entrepreneurs/488/>.

4 uitdaging

Zorg dat het helder is wat privaat en wat publiek is

Een belangrijk aandachtspunt is en blijft het maken van een duidelijk **onderscheid tussen publieke en private ruimte**. We dienen helaas te erkennen dat we ook bij nieuwbouwprojecten het evenwicht niet altijd vinden. Ruth verwees hiervoor naar recent onderzoek **“Sociale woonwijken, anders bekeken”** dat zij in opdracht van Architectuurwijzer en de provincie Limburg uitvoerde waarin 4 wijken door een sociaal-ruimtelijke bril werden bekeken. Ook de verkennende studie van Vlaamse Cohousingprojecten vanuit een antropologische bril leverde interessante inzichten op: Publicaties | [architectuurwijzer](#).

Een leuk pleintje te dicht bij de voorgevel van een private woning ziet er erg gezellig uit maar niet als al de kinderen uit de buurt er samenkomen om liedjes te zingen. Een goed ontwerp zorgt ervoor dat er tussen het plein en het huis een tussenruimte is, een soort van drempelzone. Het huis heeft ook privacy nodig maar je volledig en brusk afsluiten van de straat met hekken en hagen sluit small talk en burenpaartjes dan weer helemaal uit. Langs de andere kant is het dan weer zeer aangenaam dat je private ruimte laat aansluiten op wandel- en fietspaden die je de weide wereld doen ontdekken.

Investeer in huiselijkheid “out of place”

Het kleine ontmoeten op collectief gebruikte plaatsen vormt de olie van de samenleving. Het belang van de hondenweide, de bakker, het park, een openbaar gebouw, een plein mag niet onderschat worden en dient verbonden te worden met het domein van het wonen. Er wordt vandaag ook wel eens verwezen naar het begrip “**third places**” van Oldenburg. Of zoals *Ruth Soenen* het stelt op basis van haar studies naar het leven zoals het is in Vlaanderen. Mensen houden van “**het kleine ontmoeten**” (Soenen, 2006) dichtbij huis en verder van huis. Ze zijn immers ook graag “thuis op een ander”.

Investeer in het **wandelprincipe**: het verenigt levendigheid en mentale rust. Het introduceren van het wandelprincipe in de buurt doet mensen stilstaan, elkaar ontmoeten maar ook nieuwe dingen ontdekken. Nadenken over micro-ingrepen langs zo'n pad brengt uitdaging, verrast mensen elke dag. Nadenken over de plaats van water in een buurt is ook een interessant topic. Uit studies blijkt dat waterplekken interessanter zijn dan bankjes op zich of waterkraantjes. Water geeft rust, trekt mensen aan en bij een goed ontwerp kan water ook uitnodigen tot onderzoek, tot iets extra, tot avontuur.

Meer info

Wil je meer weten? Herbekijk het webinar en lees de inspirerende voorbeelden op de webpagina's van de Woonacademie: www.limburg.be/woneneenhuseenthuis.

Met dank aan

Ruth Soenen, Simply Community, onderzoeks- en praktijkbureau | simplycommunity@skynet.be

provincie
Limburg

limburg.be

provincie Limburg
Universiteitslaan 1
B-3500 HASSELT, BE